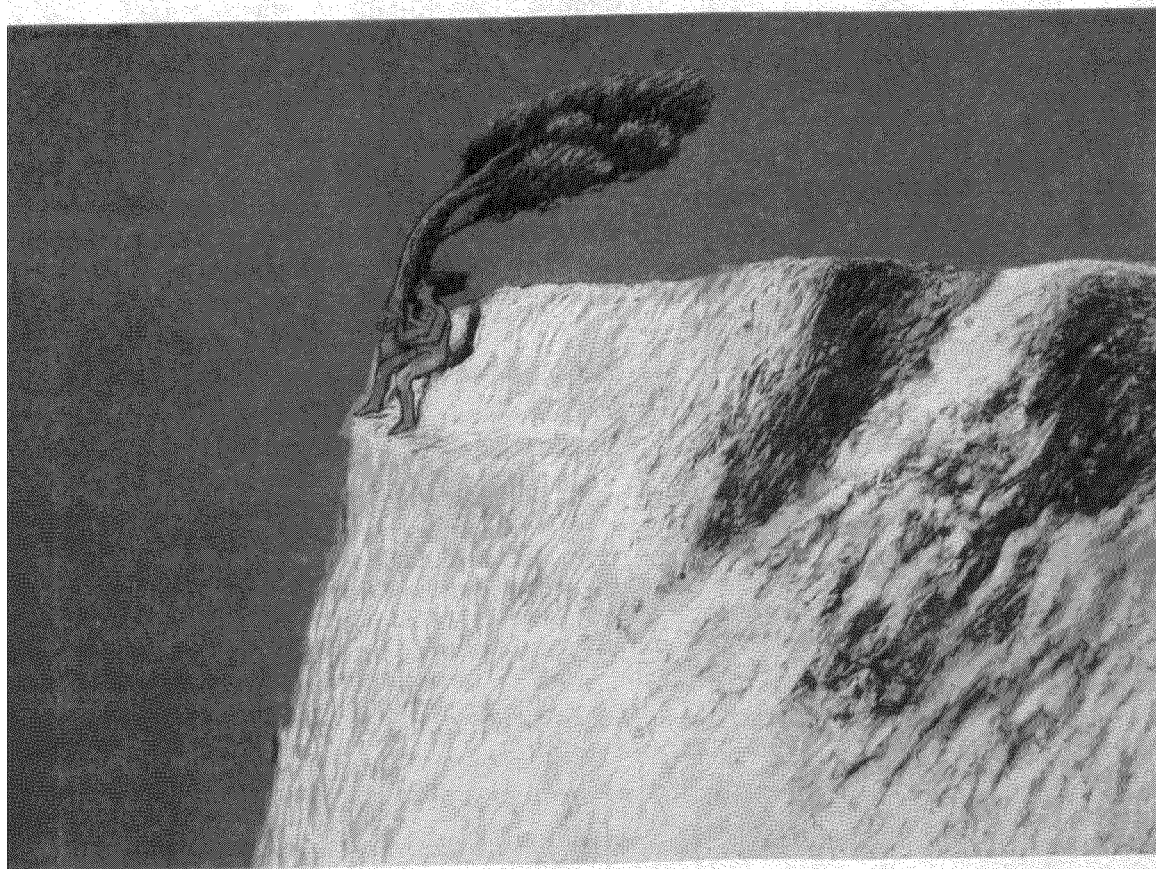

Ακρινικό και κάρβουνο σε ξύλο, 50x70 cm, 1995

Το αφιέρωμα του σημερινού τείχους έχει ως τίτλο: Κοινωνία και Υγεία. Ήδη ο τίτλος υποδηλώνει ότι, αν θέλουμε να κατανοήσουμε και όχι απλώς να καταγράψουμε τα προβλήματα υγείας που χαρακτηρίζουν τη σημερινή πραγματικότητα, τότε είμαστε υποχρεωμένοι να τα συσχετίσουμε με τις συγκεκριμένες συνθήκες ζωής και εργασίας στις κοινωνίες του αναπτυσσόμενου καπιταλισμού.

Η έννοια της προόδου είναι, ως γνωστόν, κατ' εξοχήν έννοια που συνδέθηκε με την ανάπτυξη των κεφαλαιοκρατικών κοινωνιών. Πρώτοι ιδεολόγοι της αστικής τάξης, όπως ο Ντεκάρτ, ο Φρ. Μπέκκον και άλλοι τόνιζαν τις ενεργητικές συνέπειες της προόδου των επιστημών και της τεχνολογίας. Όμως οι στοχαστές αυτοί δε λάμβαναν υπόψη τις αντιφάσεις του κεφαλαιοκρατικού τρόπου παραγωγής και τις συνέπειές τους για το μέλλον των ανθρώπων. Άλλοι, αντίθετα, όπως ο Χομπς, κατέγραψαν τη βαρβαρότητα του αναπτυσσόμενου καπιταλισμού και άλλοι, όπως ο Μόρους, οραματίστηκαν μια κοινωνία ισότητας, που θα μπορούσε να ξεπεράσει την κοινωνική αδικία και τη βαρβαρότητα του πρώιμου καπιταλισμού.

Σήμερα ζούμε τις ώριμες, πλανητικές αντιθέσεις του αναπτυσσόμενου καπιταλισμού: Την άνιση ανάπτυξη και τη στυγνή εκμετάλλευση των «υπανάπτυκτων» χωρών, την εντεινόμενη εκμετάλλευση της εργατικής δύναμης, τις κρίσεις, την αυξανόμενη φτώχεια μέσα στον κοινωνικό πλούτο, την ανεργία, την αβεβαιότητα, τη μοναξιά και το άγχος, τις νέες «μετα-μοντέρνες» μορφές αποξένωσης και αλλοτρίωσης, την υποβάθμιση του φυσικού και του αστικού περιβάλλοντος, την κατασπατάληση των φυσικών αποθεμάτων και τους τοπικούς (επι του παρόντος) πολέμους της Νέας Τάξης.

Σ' αυτόν τον αντιφατικό και χαώδη κόσμο άρχισαν, ως συνέπειες της φτώχειας και συνολικά των συνθηκών ζωής, να επανέρχονται ασθένειες, όπως η φυματίωση, που είχαν θεωρηθεί ότι ανήκαν στο παρελθόν. Ταυτόχρονα, παλαιές ασθένειες, όπως οι καρδιοπάθειες και ο καρκίνος, εμφανίζονται πλέον με τη μορφή επιδημίας, οι πρώτες ως συνέπεια της έντασης και του άγχους, ο δεύτερος, ως προϊόν των μολυσμένων τροφών, της μολυσμένης ατμόσφαιρας και συνολικά της πάρα φύσιν ζωής στις σημερινές κοινωνίες. Η τεχνολογική ανάπτυξη, εξάλλου, με τη χρήση νέων ουσιών, είχε ως συνέπεια την εμφάνιση νέων επαγγελματικών ασθενειών που προσβάλλουν όσους εργάζονται στην εξόρυξη και την επεξεργασία μεταλλευμάτων, στις χημικές και στις φαρμακευτικές βιομηχανίες, αυτούς που χρησιμοποιούν στη δουλειά τους χημικές ουσίες, χρώματα, πλαστικά κ.λπ.

Αυτή είναι η μια πλευρά, η «υλική», των ασθενειών, παλαιών και νέων, της εποχής μας. Η ανεργία, η αβεβαιότητα για το μέλλον, η μοναξιά, η καταστροφή των κοινωνικών σχέσεων, η μετατροπή συνολικά των ανθρώπινου όντος σε μοναχικό παραγωγικό-καταναλωτικό

ον, η ατροφία των υπόλοιπων «διαστάσεων» του ανθρώπου στις αποξενωτικές σημερινές κοινωνίες, τροφοδοτούν τις ψυχικές ασθένειες που μαστίζουν τους κατοίκους των μεγαλουπόλεων (και όχι μόνο αυτούς), ενώ ταυτόχρονα ωθούν στην αναζήτηση «νοήματος» στους κλειστούς «παραδείσους» των ναρκωτικών.

Το σημερινό αφιέρωμα, που αποτελεί το κύριο μέρος του τεύχους, επιχειρεί να προσεγγίσει τα προβλήματα της υγείας από διαφορετικές και «συμπληρωματικές» απόψεις. Το πρώτο μελέτημα εξετάζει τις ψυχοκοινωνικές επιπτώσεις της ανεργίας —της μόνιμης πλέον κατάστασης για ένα υψηλό ποσοστό του πληθυσμού στις «ανατιγγμένες» κοινωνίες. Τρεις μελέτες, στη συνέχεια, εξετάζουν το πρόβλημα των ναρκωτικών στο σημερινό «βάρβαρο και βίαιο πολιτισμό» και ειδικά τη χρήση ψυχοδραστικών ουσιών στο στρατό. Αλλά το δίτολο υγεία-ασθένεια αξιοποιείται από τις κυρίαρχες δυνάμεις (κράτος, εταιρίες κ.λπ.) ως μηχανισμός κοινωνικής πειθάρχησης. Ταυτόχρονα, το πρόβλημα ασθένεια-θεραπεία υπήρξε πεδίο σύγκρουσης ανορθολογικών και ορθολογικών αντιλήψεων και πρακτικών. Τα κείμενα των Αλεξίου και Δημητρίου αναφέρονται σ' αυτή την όψη του προβλήματος. Στο προτελευταίο άρθρο διερευνώνται τα ψυχοπαθολογικά φαινόμενα στο πλαίσιο των γενικότερων κοινωνικών αντιφάσεων, ενώ το τελευταίο άρθρο αναφέρεται στο φλέγον θέμα της αντιμετώπισης των ψυχικών ασθενειών και της αναγκαίας ψυχοατρικής μεταρρύθμισης.

Η ΟΥΤΟΠΙΑ αυτοπροσδιορίζεται ως περιοδικό θεωρίας και πολιτισμού. Εντούτοις δεν είναι περιοδικό «ακαδημαϊκού» χαρακτήρα, παρά τον υψηλό «ακαδημαϊκό» χαρακτήρα των κειμένων της. Η ΟΥΤΟΠΙΑ θέλει ταυτόχρονα να παρεμβαίνει, στο μέτρο του δυνατού, και στα επιμέρους επίκαιρα προβλήματα. Οι πόλεμοι της «Νέας Τάξης», οι κίνδυνοι από τις πρόσφατες εξελίξεις στα πυρηνικά και ο χαρακτήρας και ο ρόλος του χρηματιστηρίου, του σύγχρονου αυτού ναού του τζόγου, είναι το αντικείμενο των σχολίων του σημερινού τεύχους, σχολίων που γράφτηκαν από κατεξοχήν ειδικούς. Αλλά επίκαιρα θέματα αφορούν την κρίση στο Πολυτεχνείο Κρήτης και συνολικότερα την κρίση της παιδείας, όπως συγκεκριμενοποιείται με τις «μεταρρυθμιστικές» απόπειρες του αρμόδιου υπουργείου. Επίσης το πρόσφατο Συνέδριο για τον Νίκο Πουλαντζά έδωσε αφορμή για ένα σύντομο κριτικό σχολιασμό.

Ένα σημαντικό μέρος του σημερινού τεύχους αναφέρεται στο πρόβλημα των ναρκωτικών. Κρίναμε, συνεπώς, σκόπιμο να συζητήσουμε αυτό το πρόβλημα με το διευθυντή του Κέντρου Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων (ΚΕ.Θ.Ε.Α.), το δρ. Χαράλαμπο Πουλόπουλο. Τέλος, φέτος «γιορτάζουμε» την τραγική επέτειο του πραξικοπήματος της Χούντας στην Κύπρο, της τουρκικής εισβολής και της *de facto* δοχοτόμησης του νησιού. Η μελέτη του Σπ. Σακελλαρόπουλου αποτελεί μια συνολική θεώρηση του κυπριακού προβλήματος.

Στο σημερινό τεύχος παρουσιάζουμε έργα του ζωγράφου Μιχάλη Μανουσάκη. Ο Μ. Μανουσάκης σπούδασε ζωγραφική στην Α.Σ.Κ.Τ. (1979-1984), με δασκάλους τους Δ. Μυταρά και Δ. Κοκκινίδη. Ζει και εργάζεται στην Αθήνα και είναι λέκτορας στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών της Αθήνας.

Εικόνα εξωφύλλου, Μανουσάκης, ακρυλικό και κάρβουνο σε φύλλο 150x100, 1996.

Εικόνα οπισθοφύλλου, ακρυλικό και κάρβουνο σε καμβά, 30x40, 1999.